

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเจตคติ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจในการคุมกำเนิดของสตรีภายหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และหาอำนาจการทำนายของเจตคติและบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการทำนายความตั้งใจในการคุมกำเนิดของสตรีภายหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นสตรีที่มารับบริการตรวจตามนัดภายหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ที่หน่วยนรีเวชกรรม แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลนครพิงค์ และโรงพยาบาลแม่และเด็ก จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2544 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (convenience sampling) จากสตรีที่มารับบริการตรวจตามนัดภายหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ 2-4 สัปดาห์ และยินยอมให้ความร่วมมือในการวิจัย ขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยใช้หลักค่าของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (เพชฌน้อย สิ่งห้วงชัย, ศิริพร จัมภลิจิต, และทัศนีย์ นะแสง, 2535) ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 60 ราย (ภาคผนวก ก)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย

- 1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส สัมพันธภาพกับฝ่ายชาย ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้
- 1.2 ประวัติการตั้งครรภ์ การคลอด การแท้ง และประวัติการยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

1.3 ประวัติการคุมกำเนิด

2. แบบวัดเจตคติ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจในการคุมกำเนิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของเอจเซนและฟิชไบน์ (Ajzen & Fishbein, 1980) รวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 อันดับ

2.1 แบบวัดเจตคติต่อการคุมกำเนิด ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 อันดับ มีค่า 2 ทาง คือ มาตรการบวก และมาตรการลบ ซึ่งข้อคำถามทางบวกมีจำนวน 10 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 9, 12, 13, 14 และ 15 ข้อคำถามทางลบมีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ข้อ 6, 7, 8, 10 และ 11 แต่ละข้อประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ส่วน ดังนี้

ข้อคำถาม ก ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการคุมกำเนิด มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำตอบ	คะแนนข้อคำถามทางบวก	คะแนนข้อคำถามทางลบ
เห็นด้วยมากที่สุดมีคะแนน	+3	-3
เห็นด้วยมากมีคะแนน	+2	-2
เห็นด้วยมีคะแนน	+1	-1
ไม่แน่ใจมีคะแนน	0	0
ไม่เห็นด้วยมีคะแนน	-1	+1
ไม่เห็นด้วยมากมีคะแนน	-2	+2
ไม่เห็นด้วยมากที่สุดมีคะแนน	-3	+3

ข้อคำถาม ข การประเมินคุณค่าตามความเชื่อของการคุมกำเนิด เป็นข้อคำถามที่สอดคล้องกับข้อคำถามความเชื่อเกี่ยวกับผลของการคุมกำเนิด มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คำตอบ	คะแนนข้อคำถามทางบวก	คะแนนข้อคำถามทางลบ
ดีมากที่สุดมีคะแนน	+3	-3
ดีมากมีคะแนน	+2	-2
ดีมีคะแนน	+1	-1
ไม่แน่ใจมีคะแนน	0	0
ไม่ดีมีคะแนน	-1	+1
ไม่ดีมากมีคะแนน	-2	+2
ไม่ดีมากที่สุดมีคะแนน	-3	+3

คะแนนของเจตคติต่อการคุมกำเนิด ได้มาจากคะแนนในแต่ละข้อคำถามของความเชื่อเกี่ยวกับผลของการคุมกำเนิด คูณกับคะแนนในแต่ละข้อคำถามของการประเมินคุณค่าตามความเชื่อของการคุมกำเนิด และคะแนนรวมที่ได้เป็นคะแนนของเจตคติต่อการคุมกำเนิด ค่าคะแนนที่เป็นไปได้ของเจตคติต่อการคุมกำเนิดอยู่ในช่วง -135 ถึง $+135$ โดยมีการแปลผลคะแนนดังนี้

คะแนนสูง หมายถึง สตรีภายหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มีเจตคติทางบวกต่อการคุมกำเนิด

คะแนนต่ำ หมายถึง สตรีภายหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มีเจตคติทางลบต่อการคุมกำเนิด

2.2 แบบวัดบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการคุมกำเนิดของสตรีภายหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ประกอบด้วยข้อคำถามที่มีข้อความเดียวกัน จำนวน 5 ข้อ บุคคลในกลุ่มอ้างอิงที่ศึกษา ได้แก่ คู่รักหรือสามี เพื่อนสนิท มารดา แพทย์ และพยาบาล ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 อันดับ แต่ละข้อประกอบด้วย ข้อคำถาม 2 ส่วน ดังนี้

ข้อคำถาม ก ความเชื่อเกี่ยวกับความคาดหวังของกลุ่มอ้างอิงในการคุมกำเนิด มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ควรคุมกำเนิดมากที่สุด	ให้คะแนน	+3
ควรคุมกำเนิดมาก	ให้คะแนน	+2
ควรคุมกำเนิด	ให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	0
ไม่ควรคุมกำเนิด	ให้คะแนน	-1
ไม่ควรคุมกำเนิดมาก	ให้คะแนน	-2
ไม่ควรคุมกำเนิดมากที่สุด	ให้คะแนน	-3

ข้อคำถาม ข แรงจูงใจที่สตรีจะปฏิบัติตามความคาดหวังของกลุ่มอ้างอิงในการคุมกำเนิด มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ต้องการคุมกำเนิดมากที่สุด	ให้คะแนน	+3
ต้องการคุมกำเนิดมาก	ให้คะแนน	+2
ต้องการคุมกำเนิด	ให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	0
ไม่ต้องการคุมกำเนิด	ให้คะแนน	-1

ไม่ต้องการคุมกำเนิดมาก	ให้คะแนน	-2
ไม่ต้องการคุมกำเนิดมากที่สุด	ให้คะแนน	-3

คะแนนของบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการคุมกำเนิด ได้มาจากคะแนนในแต่ละข้อคำถามของความเชื่อเกี่ยวกับความคาดหวังของกลุ่มอ้างอิงในการคุมกำเนิด คูณกับคะแนนในแต่ละข้อคำถามของแรงจูงใจที่สตรีจะปฏิบัติตามความคาดหวังของกลุ่มอ้างอิงในการคุมกำเนิด และคะแนนรวมที่ได้เป็นคะแนนของบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการคุมกำเนิด ค่าคะแนนที่เป็นไปได้ของบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการคุมกำเนิดอยู่ในช่วง -45 ถึง +45 โดยมีการแปลผลคะแนนดังนี้

คะแนนสูง หมายถึง สตรีภายหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มีความเชื่อว่าบุคคลในกลุ่มอ้างอิงสนับสนุนให้คุมกำเนิด

คะแนนต่ำ หมายถึง สตรีภายหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มีความเชื่อว่าบุคคลในกลุ่มอ้างอิงไม่สนับสนุนให้คุมกำเนิด

2.3 แบบวัดความตั้งใจในการคุมกำเนิดของสตรีภายหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ มีจำนวน 1 ข้อ ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 7 อันดับ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ตั้งใจคุมกำเนิดมากที่สุด	ให้คะแนน	+3
ตั้งใจคุมกำเนิดมาก	ให้คะแนน	+2
ตั้งใจคุมกำเนิด	ให้คะแนน	+1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	0
ไม่ตั้งใจคุมกำเนิด	ให้คะแนน	-1
ไม่ตั้งใจคุมกำเนิดมาก	ให้คะแนน	-2
ไม่ตั้งใจคุมกำเนิดมากที่สุด	ให้คะแนน	-3

การแปลผลคะแนนความตั้งใจในการคุมกำเนิดของสตรีภายหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ค่าคะแนนที่เป็นไปได้ของความตั้งใจในการคุมกำเนิดอยู่ในช่วง -3 ถึง +3 โดยมีการแปลผลคะแนนดังนี้

คะแนนสูง หมายถึง สตรีภายหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์มีความตั้งใจในการคุมกำเนิด

คะแนนต่ำ หมายถึง สตรีภายหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ไม่มีความตั้งใจในการคุมกำเนิด

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงตามเนื้อหา (content validity) แบบวัดเจตคติ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจในการคุมกำเนิดที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของ เอเจนและฟิชเบย์ (Ajzen & Fishbein, 1980) รวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้รับการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพยาบาลสตรี 3 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล 2 ท่าน หลังจากนั้นผู้วิจัยนำมากำหนดหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index) ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาของแบบวัดเจตคติต่อการคุมกำเนิด เท่ากับ .87 แบบวัดบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการคุมกำเนิด เท่ากับ 1.00 และแบบวัดความตั้งใจในการคุมกำเนิด เท่ากับ 1.00 (ภาคผนวก ค)

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) ผู้วิจัยนำแบบวัดเจตคติต่อการคุมกำเนิด ที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้กับสตรีที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 ราย ที่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ หลังจากนั้นนำมาหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติต่อการคุมกำเนิด เท่ากับ .81 (ภาคผนวก ง) ส่วนแบบวัดบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิงในการคุมกำเนิดและแบบวัดความตั้งใจในการคุมกำเนิดไม่ได้นำไปหาความเชื่อมั่นของแบบวัดเนื่องจากมีข้อคำถามเพียงข้อเดียว

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการพิทักษ์สิทธิของสตรีกลุ่มตัวอย่าง โดยเริ่มจากการแนะนำตนเอง และแจ้งให้ทราบว่า จะดำเนินการทำวิจัยเรื่องเจตคติ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจในการคุมกำเนิดของสตรีภายหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ตลอดจนอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจว่าการเข้าร่วมการวิจัยขึ้นอยู่กับความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง จะใช้การบันทึกรหัสแทนการบันทึกชื่อ ข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับ การนำเสนอผลการศึกษาจะกระทำในลักษณะภาพรวม และนำไปใช้ประโยชน์เฉพาะทางการศึกษาเท่านั้น การปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยจะไม่มีผลใดๆ ต่อบริการตรวจรักษาที่ได้รับหรือเกิดความเสียหายใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง เมื่อผู้วิจัยแจ้งการพิทักษ์สิทธิแล้ว และกลุ่มตัวอย่างยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงดำเนินการในขั้นต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากคณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เสนอต่อคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลนครพิงค์ และผู้อำนวยการโรงพยาบาลแม่และเด็ก จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือเพื่อสำรวจสถิติภายหลังยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ที่มารับการรักษาในหอผู้ป่วยสูติกรรม แผนกผู้ป่วยใน รวมทั้งขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ณ หน่วยนรีเวชกรรม แผนกผู้ป่วยนอก

2. เมื่อได้รับอนุญาตให้ดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเข้าพบแพทย์หัวหน้าหน่วยนรีเวชกรรม แผนกผู้ป่วยนอก และพยาบาลหัวหน้าหน่วยนรีเวชกรรม แผนกผู้ป่วยนอก และพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยสูติกรรม แผนกผู้ป่วยใน โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลนครพิงค์ และโรงพยาบาลแม่และเด็ก จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยเข้าพบสถิติภายหลังการยุติการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ที่มารับการรักษา ณ หอผู้ป่วยสูติกรรม แผนกผู้ป่วยใน โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลนครพิงค์ และโรงพยาบาลแม่และเด็ก จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อสร้างสัมพันธภาพและนัดพบครั้งต่อไปภายหลังยุติการตั้งครรภ์ 2-4 สัปดาห์ ตามกำหนดวันและเวลานัดตรวจที่หน่วยนรีเวชกรรม แผนกผู้ป่วยนอก

4. ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างซึ่งมารับบริการตรวจตามนัดที่หน่วยนรีเวชกรรม แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โรงพยาบาลนครพิงค์ และโรงพยาบาลแม่และเด็ก จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการพิทักษ์สิทธิ

5. เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ผู้วิจัยมอบแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างบันทึกข้อมูล หลังจากนั้นทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม

6. นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/FW (Statistical Package of the Social Sciences for Window) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยแจกแจงค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์คะแนนเจตคติ บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง และความตั้งใจในการคุมกำเนิด โดยใช้ค่าพิสัย คำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์อำนาจการทำนายของเจตคติต่อการคุมกำเนิดและบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง ต่อความตั้งใจในการคุมกำเนิด โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) ภายหลังจากผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลให้เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Shavelson,1996) แล้ว คือข้อมูลเป็นอิสระต่อกัน (independence) ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ (normality) ความแปรปรวนของความคาดเคลื่อนมีลักษณะคงที่ (homoscedasticity) และตัวแปรที่ศึกษามีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (linearity)